ბარიკადი

 პოეზია ესთეტიკა პოლიტიკა

№ 7. „ცისფერი ყანწების“ კვირეული გაზეთი. 10 ათასი ₽.

15 თებერვალი 1922 წ.

მისამართი: თბილისი. რუსთაველის პროსპ. № 24. ტელეფონი 7—99.

რიტმი პროზაში.

სიტყვის ხელოვნებაში, და ყოველ ხელოვნებაში, პირველი სამეფოა რიტმი. ისაა რომ ანათესავებს ხელოვნებას პოეზიასთან და რეცს მათ სახელებს.

რიტმის გაგება უნდა გაფართოვდეს. ყოველი მიმდევრობა ერთნაირის, ინტენსიობის გამეორება — ქმნის დაუსრულებელის ილუზიას, რიტმს: არაბესკები, ბერძნული კოლონადა, საერთოდ სიმეტრია, ტილოზე რომელიმე ფერი დომინანტ... რიტმის ასეთი გაგება უნდა მივიტანოთ ლიტერატურასთან.

თითოეულ ელემენტარულ ხმას ცალკე აქვს თავისი ინტენსიობა, ტონალობა და სუბლიმინალური ასოციაცია ფერის და ხაზის. გათლილ სიტყვაში ეს ხმები ეწყობიან კრისტალივით და მათი წმინდა ფერები ერთდებიან ახალ გარმონიაში. სიტყვაში ჩნდება ტაკტები: უბრალო მიმდევრობა გძელი და მოკლე ხმოვანების (ძველ ენებში), მაღალი და დაბალი ხმოვანების, ყველა ხმების ინტენსიობის, ფეროვნობის, ხაზოვნობის... ამის გარდა გადამეულ თქმაში ქმნის ახალ ტაკტს წინადადების დალაგება და ლოგიური ინტენსიობა.

ტაკტების წესიერი მიმდევრობა, ერთნაირების წყობა — არის რიტმიული თქმა, ლექსი.

რიტმი ქმნის მარადიულის სიახლოვის ილუზიას, მოზომილ ინერციას, სულს განაწყობს მაღალისათვის, დაუსრულებლისათვის, საზღვრების გადალახვისათვის. ამიტომ თავიდანვე ლოცვისთვის, ფილოსოფიისთვის, თამაშობისთვის სიტყვა ლექსით დაეწყო. აქედან მათი არეა: ლექსი და პოეზია გაბადეს ორეულებად. თითონ ლექსის გაგება კი დაეიწროვეს ორ როგორ:

ყველაზე მარტივი და ადვილი შესაძენი არი მარცვლების (ხმოვანების) სიგძეზე და სიმაღლეზე აშენებული ტაკტი და რიტმი. კიდევ უფრო მარტივია სილაბიური რიტმი მარცვლების ირითმეტიკის. მეტრიული ლექსთწყობა შესცვალა სილაბიურმა და ტონიურმა. ამ ტრიუმვირატმა ოცდახუთი (ან მეტი) საუკუნე ატარა ლექსის სახელი და დაისაკუთრა.

რაც არაა აგებული მეტრიულ, ტონიურ ან სილაბიურ ზომით, ის არაა რიტმიული, ის არაა ლექსი, ის პროზაა. კიდევ მეტი: ის არაა პოეზია. პროზა გახადეს დიდ კუთად და იქ ერთად ყურიდენ ყველაფერს: გაზეთის ფელეტონებს, გიმნაზიის სახელმძღვანელოებს, ვერბიკაციის რომანებს, პუშკინის და ბოდლერის პროზას. პროზის საძმო სასაფლაოსთვის ერთნაირად გაიმეტეს ყველაფერი, რაც არ იყო დალაგებული ხმოვანების რიტმზე.

პროზისა და ლექსის ასეთი კატეგორიული დაპირისპირება არაა სამართლიანი. სიტყვა პროზა მეტათ ფართო ზნეშენწყლობით იხმარება და ხშირათ ამ ნიშნით იფარება ახლო ნათესაობა ძველი ლექსის. ხელოვნურ პროზაში არი რიტმები ზოგჯერ უფრო დაწერილებული, ვიდრე მეტრიული და ტონიური რიტმებია. რიტმი ნაუანსი, რიტმი ოდნავი. ხმოვანებზე აშენებული რიტმები მკაფიოა და კუთხედი. ის ბრწყინავს ბრილიანტის ყველა ბრწყინვალებით. ამიტომ აქვს მას გძელი ისტორია. სხვაა რიტმები პროზაში მოვლენაა.

წინადადებაში სიტყვების თავისებური დალაგების გამეორება ქმნის რიტმს გძელს, მაგრამ სათუოს. ეს რიტმი პროზაში უფრო ძველია და დამუშავებული, თუმცა ინსტინქტიურად. მაგალითები იკის ქართულმა ლიტერატურამაც.

თანხმოვანების ინტენსიობის და ფეროვნობის რიტმი ჩუმია, მარგალიტივით მკრთალია და მშვიდი. ეს რიტმი არაა ყველასათვის. მეტათ მახვილი სმენა უნდა, რომ ითვისოს წყნარი, მგლოვიარე დენა თანხმოვანების: ერთი ინტენსიობის და მგავნი ტონალობის. ბგერები ხვდებიან ერთმანეთს მეზობლების აღმართ-დაღმართებში და სულის ქანაობას ამრეკნებს ერთ სწორ ხაზზე პუსიკის ლეიტმოტივივით. აქედანაა ალიტერაცია. ეს გზა, ბოლომდი მიყვანილი, მიდის სწორ რითმასთან, რომელიც ხდება ტონიურ რიტმზე უფრო ხმიერი. ხმოვანების რიტმის ხასიათი თუ კუთხეებია, თანხმოვანების რიტმი ოდრიკალებია და სწორ რითმაში ის წრეთ მრგვალდება. მაგრამ სწორი რითმის მკაფიობა თანხმოვანების რიტმს არ უხდება და უკვე ძველი ლექსის ოსტატებშიც გაჩნდა სიყვარული ასონანსის და დისონანსის, სწორი რითმის სისრულე ალიტერაციამ მიიღო ტონიურ და სილაბიურ ლექსში სტუმრობის დროს: იქ ის შეეგუა ხმოვანების რიტმის ხასიათს, და პროზაში, მარტო თანხმოვანების რიტმში, რომელიც მოკლე და მკრთალ ტაკტებისაგან შესდგება, რიტმის სიდიდე და ხმაურობა არ შეენის და, პირიქით, ისმის შეუგუებელ დისონანსათ. თანხმოვანების რიტმში გაქანების მაქსიმუმი უნდა იყოს ალიტერაცია.

პროზას ლექსზე უფრო უყვარს კიდევ ერთი ანონი — გამონაკლისები ანონებიდან. უცნაური შვენებაა რიტმის ერთნაირ დენისას მის მოულოდნელ დარღვევაში. სიმეტრიის დაკოპლების შვენება იკის არხიტექტურამაც მაღალ საფეხურებზე.

ხმოვანების რიტმის კულტურა ბოლომდი მივიდა სონეტში, მივიდა ტუპაში და სიტყვის ხელოვნება თუ არ უნდა გაიყინოს ამ მაღალ წერტილზე, უნდა მოიძებნოს გამოსავალი. ფრანგი სიმბოლისტები გაახარა თავისუფალმა ლექსმა, მაგრამ ეს არ იყო ახალი გზის ნახვა. ეს იყო ტონიურ ლექსთწყობაში სილაბიური ანონის უარყოფა, ჰალიტიკი: თავისუფალი ლექსი (აქამდე) შენდება ტონიურ რიტმზე, მხოლოდ იქ ტაკტების რაოდენობა იცვლება და ერთი ტაკტი არ ჩადის ლექსის ბოლომდი. თავისუფალი ლექსი ვარიაცია იყო ძველ თემაზე და ის მაღე დაბერდა და დაინაცალა ფუტურისტების ხელში.

სიტყვებს გამოუხუნდა ხმოვანები ათასი წლობით მზეზე გამოფენილი. ლექსი უნდა აშენდეს სხვა რიტმებზე. ეს გზა არაა მოკენჭილი და მოსწორებული ასფალტით, მაგრამ იქ არი ბილიკები — პროზის ველურების ნაკვალევი. მათზე ზოგჯერ გადავლილა სიტყვის დიდ ოსტატებსაც. როდესაც ლიტერატურაში მოდის ჭეშმარიტი პოეზია — პოეზია ნაუანსების და დაწერილებული ირონიის, იმას დაამძიმებს ხმიერი რიტმის დერიდა.

გარრიკადებზე.

ჩვენი ლიტერატურული დებატები (რაჟდენ გვეტაძე, შალვა ყარმელი) რამოდენიმე ხნის შემდეგ შეერთებულია „ცისფერი ყანწეულების“ პოეტურ სახელთან: ფურნალები: „ალი“ „ლიგეია“ „მეოცნებე ნიამორები“ „შვიდლისანი“ და სხ.

ეს იყო მაშინ მზიანი ქუთაისი და ყატაკომბებიდან ქუჩებზე გამოტანილი წერილები. პროვინციალ ქალაქის დადუმებულ „ახალი სიტყვის „სანახაობაში“ და ამ თეთრშობილ ფიფილისტერების ფანატიკური პროტესტი. ეს იყო საქართველოს „ოთხი კუთხიდ“ ცეცხლიანი მოდება და ბანალურ ლიტერატურის ბუტო დაჭელფოროგის ფეერიული სობორო და ედგარ პოს ზარები.

საქართველოს ცა დიდხანს შეინახავს ამ ესთეტიკურ ლამპებს, რომელნიც თეთრდებოდენ ყავახანაში, ქუჩებში, წისქვილებში და ჩვენს სულში. ეს ცალკე მონოგრაფიის საგანია და საუკეთესო ზეპირი ფურცელი ქართულ ლიტერატურის ისტორიის. ამ ლიტერგიაში კათაკმეველთათვის „ცისფერი ყანწები“ იყო ის ზამბიანი ბარძიმი, რომელითაც ეპოკალიპსის ბრუში დედოფალი წითელ მხეციდან — უკანასკნელად ეზიარებს შარდით-განწირულ ხალხს.

ჩვენ ლოცვებში უკვე მოგვესმოდა შეიდი ანგელოსის საყვირთა გამაშმენდელი ხმა, ამხედრებულ ცხენების ღრიალი და მობრუნებულ ბაბილონის ხანძარი.

აქ იყო ჰოფმანის სატანას ელექტრონთ ხეტიალი ყველა საუკუნის ნანგრევებში, ვიზიონერის ხილვა, ნათელი და უკანასკნელი ქალაქი. ათას სასტიკ და გატანჯულ მასკით გამოსვლა თავის თავიდან და სხვადაგვა: მზიერ ზეიმით და ორგიებით, მათხოვრის ცრემლით და ძეირფას ძონძებით, მეფედ და ბავშვად, ღმერთშემოსილად და წარმართად. გზა შეწამული ბიბლიურ კვერთხით. ორბიტიდან ამოვარდნილი პლანეტა ელექტროს სულით, დასალტული საშინელ ტეხნიკის კომბინაციებით და ათას ხალხთა მოდგმის ცოდვებით გაშავებული განკითხვის დღეს.

უკანასკნელი საზეიმო პროცესია და ბალდახინი. აქ თმაგაშლილი გაივლიან ერთად ამოკალიპსის ღვთაებრივი შეძავები და ედგარ პოს ეთერული, პრტაცულ მკერდა, სქეს მიეიწყებული ქალბალისტერი ქალები. წმ. ვიტის ცეკვით დაიწყება, სარიაბინის მესსა და ყველაზე უმძაფრეს რეკვიემს იტყვის პოეზია.

მხოლოდ მცირედ ერგება შეხედვა სპეტაკ ცხენზე თეთრ მხედრის და ახალი იერუსალიმი. ქვეყნის ტაივილების გამწმენდელი პოეტები შეეკრიბენ ძველ ქვების სამუდამო ქალაქში, რადგან იქიდან ქვეყანა წარმავალი და ყოფნა ლანდური — მარადისი.

დღეს პოეზიაში მონნა ლიბის ლამბალის მაგიერ ბერბელის ტვინ დაზიანებულ ქვეყნის სარდონიკული ლიმილია. ბოდლერის ბოროტ ეკვილების სანტელი ხოლები და ბრწყინვალებანი — და ლიტერატურაში უნდა მოვიდეს მკრთალი შეენიერებაც პროზაში დაფარული რიტმების.

სანდრო ცირეკიძე

ალექსანდრ გლოკ.

პოეტის ეფროოდ სიკვდილი საშინელ დანაკლისად ეელინება მთელ მწერლობას.

მასზე განაგრძობენ ლაპარაკს ლიტერატურულ წრეებში, აკვლევენენ შეხვედვილებებს და მოგონებებს.

მწერალია მთელი რიგი წიკითხულ მოხსენებები პოეტზე „ლიტერატურა სახლში“ და „ხელოვნებათა სახლში“ დიდ ინტერესს წარმოადგენენ კონინ ჩუკოვსკის მოგონებები ბლოკზე, რომელშიაც იგი დაწვრილებით ჩერდება ბლოკის სოლოკლის უკანასკნელ წლებზე. „თეთრეტისა“ და „სკვითების“ მეშვნის შემდეგ „გ“ შეიპარო მეტად მძიმე, დახუნული სულისკვეთებამ, ით

რ იგი დასნეულდა გაუგებარ და საშინელ სნეთ.

მან დაიწყო სიკვდილი XXX კიდევ 1918 წლიდან — ამბობს ჩუკოვსკი, — იგი ლეთი ლეგ ცვლებოდა გაუგებარ მიზეზისა ამო. ითიქოს დაშუნდა და დაგოლდა. იგი ითიქოს მოგვაგონდა ადამიანს საკუთარ კუბის.

ყველას, ვინც მას ხედებოდა ამ ხანში, ოცებდა მისი მორბილება. იგი უსიტყვოდ სწერდა დაკვეთილ წერილებს, ბოლოებებს, ადგენდა ოქმებს.

მას ეუბნებოდნენ:

— შეადგინეთ ის საუკეთესო ლექსის სია.

ადგენდა.

— დასწერეთ პუშკინ ძველ ეგვიპტელთა ცხოვრებიდან.

სწერდა და დასწერა კიდევ პუშკინ ეგვიპტელთა ცხოვრებიდან.

— გაუკეთეთ რედაქცია ჰეინეს.

აკეთებდა ჰეინეს რედაქციას.

— მოგვაცოდ ხელნაწერის რეცენზია.

იძლეოდა რეცენზიას.

და ყველა ამას ბლოკი ასრულებდა ჩუმ კეთილ — სანდისიერებით, მორჩილად და საკვირველის თავის თავზეანობით.

მაგრამ ლექსებს კი ალარ სწერდა. შეპოქმედება შეწყდა, — ამბობს ჩუკოვსკი — არა ამიტომ, რომ დრო არა ჰქონდა, არამედ სხვა, ეფერო რაიულ მიზეზების გამო.

ძალიან საინტერესოა ჩუკოვსკის მოგონებები ამდენად გასაგებულ პოეზიის „ითორმეტის“ შესახებ.

როდესაც „ითორმეტი“ უკვე დაიბეჭდა ბლოკი დიდის გაფაცებით ეძებდა ეურს ყველა მას, რასაც პოეზიის შესახებ ლაპარაკობდნენ მის გარშემო, ითიქოს (მოგვითხრობს ჩუკოვსკი) იგი ელოდა, რომ მოინახებს ისეთი ადამიანი, რომელიც მას აუხსნიდა ამ პოემის ეზოშენელობას, მისთვის საბოლოოდ გაუგებარს, ითიქოს მას არ ეფერა ბრალი თავის შემოქმედებაში. ითიქოს პოემა დაწერა ანა მან, ვინაცა სხვამ და მან მხოლოდ სხვისი კანონით ჩაწერა იგი.

ერთხელ ეკითხა უთხრა მას, რომ მან პოემას სატირად სთელს.

— სატირა? — ეკითხა ბლოკმა და ფიქრდა. — ნუ თუ სატირაა? ეკვლავ მე მგონია, რომ არა. მე არ ვიცი.

მან, ჩუკოვსკის სიტყვით — მართლაც არ იცოდა. გულუბრყვილო ადამიანები მიმართავდენ მას განმარტებისათვის. რა უნდოდა მას ეთქვა „თავის ითორმეტში“ და მას ეფერებოდა ასეთი.

ბალდა ყარმელი

ლია ყურილი

„ცისფერ ყანწების“ გაზეთ „ბარიკადის“ უკანასკნელ ნომერში დაბეჭდილია ბ. ყარმელის წერილი: „ბარიკადებზე“. გაუგებრობის თავიდან ასაცილებლად ვაცხადებ, რომ ეგ ამ წერილის შესახებ წინასწარ არაფერი ვიცოდი და ეს ალბათ [illegible]

ორი წლის წინად გუმილიოვი კითხულობდა ზღაპვის ინსტიტუტში ლექციას ბლოკის პოეზიაზე და სხვათა შორის სთქვა, რომ ქრისტეთი პოემის დაბოლოება არის წმინდა ლიტერატურული ეფექტი.

ბლოკი დაესწრო ამ ლექციას და უსმენდა, როგორც ყოველთვის, სახის შეუცელელად. მაგრამ როდესაც გუმილიოვმა გათავა, მან ჩაფიქრებით და ფრთხილად სთქვა:

—არც მე მომწონს „თორმეტის" დასასრული. მე მინდოდა, რომ ივი სხვანაირი ყოფილიყო. როცა მე დავასრულე— მე თითონ გამიკვირდა: რატომაა ქრისტე? მაგრამ რამდენად მეტს ეუკვირდებოდი, მით უფრო ნათლად ვხედავდი ქრისტეს. და მაშინვე ჩავწერე: სამწუხაროდ, სწორედ ქრისტე.

ეს სიტყვები, აღბად შეიტანა ამ „უმაღლეს ეშმაკობის". რომელსაც ბლოკი— ჩუკოვსკის სიტყვებითაც და ყველა მათ დაკვირვებით, ვინც ამ ლექციაზე ესწრებოდა მას,— უფრო ადასებდა ვიდრე თავის გემოვნებას და სურვილებს.

როდესაც ჩუკოვსკიმ ერთხელ ჩაკითხა პოეტს, რატომ შესწყვიტა მან შემოქმედება „თორმეტისა" და „სკვითების" შემდეგ—ბლოკმა უპასუხა მას:

—ყველა ხმები შესწყდა. ნუ თუ თქვენ არ გესმით, რომ არც ერთი ხმა აღარაა.

რა საშინელ ტრაგედიის ბაზებია ამ პოეტისაგან გამონატანჯი...

ხელოვნების სასახლეში.

საბალხო განათლების კომისარიატმა საკ. ხელოვანთა კომიტეტის პრეზიდიუმს მისცა მანდატი, რომ ყველა ბიბლიოტეკებიდან გარეა ბუზუნისა და უნივერსიტეტისა მოაგროვოს წიგნები ხელოვნების და მწერლობის შესახებ. ხელოვანთა სასახლეში ამნაირად იქნება ცენტრალური ბიბლიოტეკა ხელოვნების ყველა დარგებისა. საბალხო განათლების კომისარი აგრეთვე მალე გამოაცხადებს კონკურსს შეშდეგ მწერალთა ქანდაკების დამზადებისთვის: რუსთაველი, თ. დოსტოევსკი, ჯაზეგი, აკაკი წერეთელი, ილია ჭავჭავაძე და ვაჟა ფშაველა. ყველა ეს ქანდაკებები დადგმებიან სასახლეში. მალე ავრეთვე გამოცხადებული იქნება კონკურსი ქართველ მწერალთა პორტრეტების დასამზადებლად.

ᲐᲛᲝᲠᲓᲘᲐ ᲢᲔᲜᲝᲠᲘᲗ.

ღმერთო, მაპატიე უმიზნო ცხოვრება.
ღმერთო, მაპატიე პოეტობის სურვილი!
დღეს ჩემი ოცნება შენ გემათხოვრება—
ჩონჩხიან უცრემლო ქვითინით დაბურვილი.

უვიცს და უბედურს მე დიდხანს მეგონა—
საჭიროა დიდება, ბრწყინვალე სახელი.
ახლა ჩემი სული ლოცვას ჩაეკონა
მფარველ ანგელოსის მომესმა ძახილი.

შენ, სულო, ღმერთისკენ მუდამ მიდიოდი.
ახლაც პოეზიის დარბაზი გაშინებს.
შევსაკერი ქვეყანას, როგორც იდიოტი.
ირიბი სამყარო მთლათ გადამაშენებს.

თუ ვერ მოვახერხე, მაინც ხომ მწყუროდა,
მაინც ხომ მინდოდა ქრისტეს სიყვარული.
მაგრამ მაწვალებდა სარკის ფულურიდან
ვიწრო ყელსახვევით ამრდილი ფარული.

თუმცა მე პოეტად თავი გავასაღე,
თუმცა გამოვკვეთე ირონიული,
არ იყო ჩემს ყოფაში სიმართლის ნასახი,
მეხალისებოდა ცხოვრება ბითური.

ვიყავი უკმეხი, როგორც რადძიეული
და ახლა ვათავებ ისევ მონანებით.
მიიღე, უფალო, ჩემი ლოცვის ტკივილი
გაშაბედნიერე შენივე ზმანებით.

ვალერიან გაფრინდაშვილი.

1921 წ.

ᲐᲡᲞᲘᲜᲫᲘᲡ ᲝᲛᲘ.

II

ელიან ხარბათ. მოლოდინში ფითრდება სული;
თეთრისი ღიალი, ჭორფლიანი დღეს არი ავად.
მაგრამ გაჩნდება ცხენოსანი ფერგადასული
და შიშის დამბლა დააწვება ქალაქს უძრავად.

ისმის ტირილი, ჭირვეული ქალთა გოდება,
ზარების გლოვა, აქლემების ღმუილი ნელი;
სწუხს ნარიყალა, ამართული მძიმე ლოდებათ,
არავინ არი სიკვდილისგან გადამრჩენელი.

მზე დაწდა სისხლათ; ცანგისფერი მძიმობს ჰაერი;
ხმა სოცარი ბრბოს მოდგა როგორც სახადი;
გაწითლდა მტკვარი და შეიქნა სისხლის ნაირი.
და საკვირველათ იკრემლება ღვთისშობლის ხატი.

ველარ მალავენ; გადაგვარჩენს ნარტო უფალი
მოგვიკლეს მეფე, აღარა გვყავს ზატონიშვილი,
და ეშურება სიონისკენ თვით დედოფალი
ატირებული, თავდახრილი და ფეხშიშველი.

კოლაუ ნადირაძე.

ᲛᲐᲜᲘᲤᲔᲡᲢᲐᲪᲘᲐ ᲜᲔᲠᲕᲔᲖᲘᲡ.

მე პოეზიისთვის გამოვშიგნე გული
და გზა ავირჩიე წვერწითელა ისკარიოტის.
ჩემი გზა არი სხვანაირა გადაკირგული—
ბედი სნეულების, მეავე ღვინის, შხამის და ოდის.
თქვენ რა იცით
რამდენი ვიწვალე მე ჯოჯოხეთის კუბოში.
დაიცათ—
აქ თუ მოვალ
ბინა ჩემზე დარჩა გაშმაკის უბეში.
თქვენ გგონიათ რომ ეხლა დავიბადე.
მე ზურგით მოვაბეს ყველა პოეტების ძმიმე ბედისწერა.
იმიტომ დავდიავ მე ალმაცერა
და იმიტომ ვგავარ მე ურიას.
მე სულ გავიძახი მწყურია. მწყურია
როგორც ავგუსტოში დედალი ძერა.
მე სულ მეშინია და ვფრიდები ყველას.
არავინ იცის ჩემი ვინაობა.
მე ისევ დავიწყებ სისხლით ხეველას
რომ ავატირო მეშვიდე თაობა.
ასე დავიბადე უხეირო.
ალბათ ბედმა დამცინა ვერაგულად.
მოხდა ასეთი სეირი—
ძარღვები დამიშხამეს
და ჭრელი თუთიყუშა ჩამიდვეს გულად.
თქვენ ნუ იფიქრებთ ჩემზე ცუდ რამეს.
მე საწყალი კაცი ვარ და მეტად შესაბრალისი.
შამა ჩემი ქალამნით იხდიდა ლრამეს.
მეც ხომ თოფნაკრავი ბუ ვარ ჩვენი წაბლარისა.
ეს არ არის ბიოგრაფია
და პოეტებო საცილით ჩემთან ნუ გაჩერდებით:
ეს ის სისხლის ჭაფია
როცა უკანასკნელ ლურსმანს კუბოს აჭედებენ.

ნიკოლო ᲛᲘᲣᲠᲘᲨᲕᲘᲚᲘ.

ᲚᲐᲗᲐᲘᲐ

იწვის თუთლნი, საშსუნიდან ჩამოტანილი.
ჩემ თვალს გაურბის ჩუქურთმება ლურჯ ოცნებისა.
სუფრას ამშვენებს თუშის ყველი, ვერის მწვანილი
და ვულს დაადგა ყველაზაპი მწარე ენებისა..
დორის სიმუქნე თალიშ ხაბვით გადაფარული
სამხარს მაგონებს გიორგ მეფის მეთორმეტისას.
ყურძნის შხამს ვგემობ, გულით მთვრალი და აკლებული
და ბრუნდ სარკეში სახეს ვეძებ მე პოეტისას...
ქალიშვილებო, მოდით ჩემთან ამ წუთს საკვირველს.
ბრძენ ლათაებით მე დავტკბირავ უკანატ ვირსა.
ჩემს მთვრალ სიმღერას მიეცემ თქვენში მე მხლოდ პირველს
უკანასკნელს კი მწარე ცრემლებს და ვაეიშვილსა.

სანდრო ᲣᲐᲜᲩᲔᲚᲘ.

ᲝᲡᲕᲐᲚᲓ ᲨᲞᲔᲜ�გᲚᲔᲠ.

I.

ოსვალდ შპენგლერ. სახელი ყველაზე უფრო ყურადღებები და ყველაზე უფრო საკამათო ამჟამად ევროპაში. დაღუპვა დასავლეთის: თემა ტრაგიული მთელი კულტურისათვის. რომელიც გერმანული შეხედვრით იღებს შპენგლერ ამ თავბრდამცემ თემას. „ფორტ"-ს სულში გაჩრით ავითარებს იგი დასავლეთის აღსრულებ. იგი ჭქმნის გამოკვლევას. „Der Untergang des Abendlandes", რომელიც რომანია უფრო, კონტრაპუნქტის ბიბლიო გაშლილი.

ჯერ რამოდენიმე „ტერმინ" კულტურის ფილოსოფიის. შპენგლერისათვის არსებობს პირველადი დამირისპირება: „თავისი" და „სხვისი". შემდეგ „თავისი" გამოდის „სულად" და „სხვისი" გამოდის „ქვეყნად". პარალელებში სიმბოლიური სახელების მიდის ქვეთ: სიტყვა „სული" დაერთვის „ქცევა" და სიტყვა „ქვეყანას" დაერთვის „ქცეული". იქმნის ორმაგი: ერთი მხრით „ქცევა სულის" და მეორის მხრით „ქცეული ქვეყან.". ესი მორის: სიკოცხლე როგორც ცხადება შესაძლოების. ეს თავიდათავი. შემდეგ სიდიდენი შეგრეგ: „ქცევაში" მიმართება მოუბრუნებელი. ეკანა ენელი ითვისება როგორც „დრო". „დროს" პირისპირ შეკუნობაში გამოდის შემდეგ „ეროვ", როგორც ეკვა „ქცეული", ან „ადგილი დრო". ამ ორ ფენომენს ეკვა „ქცეული ყოველი ცოდეა. შპენგლერ არ იდგეს კანტის შეცნევას: „დრო" როგორც-ფორმა ჭურვების (Als Form der Anschauung),—რადგან ყოველი ფორმა ეგზისტენციალურია იმთავითვე. „დრო" სიკოცხლეა თვითონ, განცდა ეშუალობაში: მიმართება, ძაფი, წადილი. ნაღელი. „სივრცე" კი იძლევა ახლოლდ „ნაკოცხლებს": ჯეველს, სხეულებელს, ნა-ყოფს.

ს ორმაგი სიმბოლიური დაყოფა ჭმნის თავისთავად ორკნებას: „ბედი" და „კეთილობა". ყოველი განცდა „ბედითია". მისი ვლენა მხოლოდ „ერთხელ" არის. მისი მიმართება შეუძლებელია. ნნდება თეორია, შემდეგ ეკდება წაშალეე. ყოველს დაბადებაში ეკვე სიკვდილია. ყოველს განმდგილებაში წარმავლობა. როცა ქალი ითვისებს: მასში ეკვე რაღაც ეკდება. აქ იმალება სიძველეული მარადი სქესთა შორის. სიკოცხლე „დროშია" ცხოვრება „დროულია". „წარმავლობის" შეკნება „ბედია". „დროს" თანხდეს „ბედითობა". ხოლო მეორის მხრით „სივრცე" გამოდის. ყოველი განცდა ბოლოს „ქცეულ"ში გადადის. „ქცეულს" ეკვე ადარ აქვს მიმართება: მისი მიბრუნება შესაძლოა. მას ადარ აქვს სახე: მისი „მოგვარება" შესაძლოა. აქ „ერცეული" როგორც „ქცეული" მიზეზთა ხაზებში იხსნება. „სივრცეს" ამ რიგად თანხდეს მიზეზურობა, ეკეთილობა. ხოლო „სივრცესაც" აქვს საშიშროება: რადგან იგი როგორც ხელარი ეცდის ყოველს „დროს". „დროს" გაგლილს. ამ შიშში არის ერთსადაიმეორეს მოკძალებაც და მტერობაც (Scheu).

აქ პირველში იშვის დაპირისპირება: ისტორია და ნატურა. ქვეყანა როგორც „ქცევა" არის ისტორია. ქვეყანა როგორც „ქცეული" არის ნატურა. ცოდნის ახეც ორმაგია: ისტორია შეიცნევის ინტუიციით, ნატურა შეიგნების ცნებით. პირველისათვის საჭიროა „გასაკ გზნეული ფანტაზია" (გოეტეს სიტყვა), ანუ: სახე. ხატი, სიმბოლო. მეორისათვის აუცილებელია: კაუზალური გაკვანა: კანონი, რიცხვი, ფორმულა. პირველნაირ ცოდნას იძლევიან: პლატონ, გოეტე. მეორენაირ ცოდნას იძლევიან: არისტოტელეს, კანტ.

აქედან: მეცნიერება ისტორიაში შეუძლებელია. მეცნიერული ცოდნა არის „სისტემატია". ისტორიას სხვა ცოდნა აქვს: ეს არის „ფიზიონომია". ისტორიის შეცნევა შესაძლოა მხოლოდ პორტრეტიზაციის ხაზებში. ისტორიის წერა იგივეა, რაც შექსპირის „ჰმნა" ტრაგედიების. ისტორიკოსი ბიოგრაფი არის რომელიმე კულტურის. ხოლო ასეთი ბიოგრაფია შესაძლოა მხოლოდ მაშინ, თუ თვითონ კულტურა პირადათ არის განცდილი. აქ შპენგლერ გოეტეს იმოწმებს: „ისტორიაზე მსჯელობა არავის შეუძლია, გარდა მისა, ვინც თავის თავზე განიცადა ისტორია".

კულტურა არის ორგანიზმი: ინდივიდუალი, განუმეორებელი. არ არსებობს საერთო კულტურა, არ არსებობს ყოველადი: არც ქეშმარიტება, არც მორალი, არც რელიგია. სხვადასხვა კულტურაში თვითონ მათემათიკაც კი სხვადასხვაა. არსებობს მხოლოდ „Urseelentum", პირველსული, მისტიური, უსახო და ბნელი საშო, საიდანაც გამოდიან კულტურების სულები და სადაც ბრუნდებიან ისინი თავის დამთავრების მოლოში. ამ მისტიურ საშოში არაფერი იკარგება: აქ არიან თვითონ დაკარგული ესხილის ტრაგედიებიც კი. ყოველი კულტურა უსახო და უსენაურია. ეს ესმის ეხლა ჭელენური ლირიკა?! გავა დრო და სხვა კულტურაში ბეტჰოვენის სიმფონია ლრიალად მოეჩენებათ. სანამ რემბრანდტის და ტიციანის ტილოები დაღუბოდენ, უკვე გადაველენ ის სულები, რომელთათვისაც ეს ტილოები უფრო მეტნი არიან ვიდრე უბრალო ჩვარები. არ არის საერთო ეთიკურება. არ არის საერთო ისტორია. არის მხოლოდ სხვადასხვა კულტურა.

ყოველი კულტურა არის „პირველფენომენი", გოეტეს სიტყვა რომ ვიხმაროთ. პირველფენომენი არის ეიხმაროთ. პირველფენომენი არის ის, რაშიაც ქცევის იდეა თავალწინ ისახვის. გოეტე მზერდა პირველ მცენარის იდეას ყოველს მცენარეში არსებულში თუ შესაძლოში, შემთხვევითში თუ იდეალურში. მზერდა ისეთნაირად, რომ თითქო ხელით ეხებოდა მას. ამ მზერაშია მოქცეული მისი სხვადასხვა აღმოჩენა,—მისი Os intermaxilare მაგალითად, რომელიც მთელს დარვინს დასძლევს. ასეთი მზერით უნდა შეიჭრე კულტურის ორგანიზმში. მხოლოდ მაშინ გაიგებ მას. აქ იქმნის პირველად მორფოლოგია ისტორიის.

კულტურა არის ორგანიზმი. მაშასადამე მას აქვს ასაკის საფეხურები: სიყმაწვილე, სიმწიფე, სიბერე. ეს ფაზები მაგალითად: ეგვიპტის მეოთხე დინასტია, ჭელენების დორიკა, ძველი ქრისტიანული ანუ არაბული ხელოვნება, დასავლეთის გოთიკა. როგორც ყოველს სხეულში, ისე ყოველს კულტურაში არის ჰომოლოგიური და ანალოგიური ორგანოები (ჰომოლოგიური - მორფოლოგიური თანასწორფასეულობა: ანალოგიური -თანასწორფასეულობა ფუნქციების). ჰომოლოგიური პარალელური გაიგივანება მაგალითად შემდეგ მოვლენებში: ჭელენური ჭლასტიკა და დასავლეთის ინსტრუმენტალმუსიკა, ეგვიპტის მეოთხე დინასტიის პირამიდი და გოთიური დომი, ბუდდიზმი და სტოიციზმი, ალექსანდრე დიდი და ნაპოლეონ, ჭლოტინ და დანტე, დიონისური და რენესანსი, ჰერგამონის ხელოვნება და ვაგნერ. ანალოგიურია: დიონისური და რეფორმაცია. ეს შეხვედრანი ისე ძალზე არიან ჩრეციზნი, რომ მორფოლოგიურად „თანადროულებად" გამოდიან: პითაგორას და დეკარტ, ჭლატონ და ლაპლას, არბიმედ და გაუსს, იონიკი და ბაროკ, ჭოლიგნოტის ფრესკა და რემბრანტის სურათი, ჭოლიტეტ და სებასტიან ბახ. ასეთია პარალელები.

კულტურა სიმწიფის ბოლოში გადადის ცივილიზაციაში, ცივილიზაცია სიკვდილია კულტურის. კულტურა რელიგიაა ცოცხლობს, ცივილიზაცია არაღვიგიურია. კულტურა ქმნაა მითოსის: ცოცხლეული ღმერთშეგნება. ცივილიზაციას ადომაა ქმედითი ენერგიების: ხელოვნების სფეროში მაგალითად: დაშლა მონუმენტალური ფორმების, ცვლა უცხო სტილების, ფუფუნება, ჩვეა და სპორტი, ბობაკვლეს ვერაფერი შეაჩერებს.

გეოგრაფიულმა ევროპამ განიცადა სამი კულტურა: ანტიური ჭელენურ-რომაული, რომელიც დასრულდა ქრისტეს დაბადების დროს; არაბული ანუ „მაგიური", რომელშიაც შედის პირველი სტადია ქრისტეანობის ჯვაროსნობის ომებამდე; დასავლეთის ანუ „ფაუსტური", რომელიც დაიწყო მეათე საუკუნეში და რომელიც „აღსრულდება" მეოცე საუკუნის გასულს. დასავლეთის კულტურის ფუძე არის ლტოლვა უსაზღვროსადმი: ჯვაროსნების ომები შორისაკენ და გოთიური ტაძრები ბალლისაკენ. რენესანსი მაინც და მაინც არ ახასიათებს დასავლეთის კულტურას. იგი არის ბრძოლის ეპიზოდი გოთიკასთან, რომელიც ბიენ-ანჯელის სახით უკვე გადადის ბაროკში („ფაუსტური" არსებითად). ეს კულტურა უდიდესს თავის განსხვავებულს პოლარობს ჯერ მეჩვიდეტე საუკუნის ბატონში

ეპიტაფია

უყვარდა საწყალს ეკლესიის იდუმალება.
ცრემლის ნარნარში ჩაეფენილი სანთლის მადონა.
უხსოვარ დედის მოგონება იქალბატონა;
და მის თვალებში ჩაწოლილი იყო წვალება.
მოვიდა ჩუმი და ცხოვრება ეუცნაურა.
დამწყვარ დღეების აწვალებდა საშინელება.
შემოეჭია შორეულის ნაზი ხველება;
და ნინოს თმები დაიყარა გულზე ფარულად.
ცამეტ ცრემლების ატირება ჰქონდა ადათად.
უყვარდა გრიგოლ, ტიციანი და ვალერიან.
ნახა პაოლო ბარბაროსი: გზა აერია.
ო, მათი ხელნა ჩაიფინა საფლავში დარდათ.
მიიღო კრთომით ეს ქვეყანა მან ფსევდონიმათ.
თოვლის ვარსკვლავებს — როგორც ვაშლებს — ყარიდა ის ველათ.
აჩქეთინა მიწა წმინდა ცის საკვეველათ.
დაჭქონდა ზურგით დაბადების წუთი კვიმატი.
იყო ნათელი, უმეკობრი, ჯვარით ავსილი,
(აშმობდა ხშირად: „სურნელ მთვარეს ცოდვით აცილებს")
ის მოწამლული პოეზიის ყაყიდა ბაცილებს,
მაგრამ უეცრად სონეტებთან დალია სული.

შალვა აფხაიძე.

ეჯვიანი მგზავროვა შესაწირავით

მივიღებ, ღმერთო, დამშვიდებას, მაგრამ გაპამხნევე მხდალი.
ომ მაქვს სული რომელიც იმგზავრებს შენსკენ, ავიღი გზაზე ცხრა ცის.

ჩემი ნოსტალგიები ცოცხლობენ სივრცეში, შემხვდებიან და წამომყვებიან თანამგზავრებათ.

ზოგი მათგანი ბაღშია ფეიერვერკია.

ზოგი ავადმყოფი—ავიზნიანი, ნაყვავილები.

უნდა გავაცოცხლო შენ საფეხურებთან.

შატეა ჩემი ტკბილი ქვეყნიდან და არ გამიპირდება შენი კიბის საფეხურებზე ამოსვლა.

მომაქვს შესაწირავი: წმინდა სანთელი, ჩემი ქალბატონის ვიწრო მხრების თრთოლვა, სატენის სურნელება მიწაზე, დაბორკილი ენა რომელიც უქმად ვათრევ ტბილებში.

მეშინია უფალო გაჭრობის, და თუ არ ჩამობვალ ჩემში, გადაგიდგები.

სერგო კლდიაშვილი.

* * *

თაროებს და კუთხეს მოაკლია ობობა. კედლები მორთო ალვადებული ტოტებით.

მოკაზმა ჰატარა დედოფალა. ჩაკვეა ფარჩა, დაკიდა სამკაულები.

დაისმა ოჭროთი ალესო ოთახი.

მოვარაყებულ ფანჯრებზე გაიკრა ქალალდისგან გამოჭრილი პირამიდები, ქარაგნები, კოშკები.

ფანჯრებიდან გადმოიხედა ულაბნომ და ძველმა ზღაპრებმა.

ჰატარა ხნით დატოვა ოთახი რომ, შემოვიდეს და უეცრად გაკვირდეს.

სერგეი კლდიაშვილი.

დიფირამბი გეტერას

ეჯ შენი სხეული
დიფირამბს ელოდა,
როგორც ქალს ავხორცას ჰაშიში: გარეგმი.
ენებით სიკხეული
ხარ სამეგრელოდან.
მენადებს გასვენ ცის შემოგარენი.

გეტერის ტკივილი ტანაშლილს გატირებს.
თხისფეხით გამორბის ნაპრალზე სილენა.
სილენა დატეკილ მტევნებით რქებზე.
გვერდები ჩაენგრა გალეშილ სატირებს:
ტყეებში, ალდეებში და მთების ქვებზე...
წიგილით სისხლს წოვენ მზეს მონაწილენი..
სილენა... სილენა მტევნებით რქებზე.

ფრენები. ფლეიტა. ფერხული ვისია?
ოაფლია ვაღლური და ღვინო თქეში...
ევოე... ევოე... ეს დიონისი
მთვრალი და უსირცხო ყველაზე თქვენში.

მღერიან ღმერთები
ცხრა მზედ და ორ ცად
და ჩვენც ოვმღერდებით
გადახსნილ ხორცად.
სიტყვაში გატეტენს სქესები ეძებს.
ღმუილით გადება მხეცები მხეცებს.
ტრიალებს ტრამალი. თესლებით მტვრიანს
შეეერთეთ ბუნებას, შეეერთეთ ტრიალს!

ველები ივლება ვენახათ ვაზის.
შაეყელ ყვავილი დაეკონოეთ სხვაფრად.
შეშლილი ვეშვებით ფირუზა ფაზისს
და ტანებს ტალღები ტეხავენ მძაფრად!

შალვა კარმელი.

1920 წ.

ფრანგი პოეტები.

ალბერ სამენი.

ინფანტა.

ჩემი სულია—შემოსილი ფარჩით ინფანტა
და მისი სევდა მოჭანკალული გაუხარელად
ესკურიალის სარკეებში მტვრად დაიფანტა.
ვით ნავსადგურში უმოძრაო ჩუმი გალერა.

ფეხებთან უზის მედიდური იმას მწვევარი.
ოცნების ტყეში ქალბატონის ხანტი ბძანებით
იგი შველს მისდევს გასაოცარს მეტ მრისხანებით
მუდამ მორჩილი ინფანტასი, დაუდეგარი.

მისი პაეია საყვარელი—თვითონ წარსული.
პაეი უკითხავს მოწიწებით ლეკსებს—მთვარეულს.
და მოგონების ნიავებით შემოგგარსული
ყვავილით ხელში ის მიჰყვება ხმას სიზმარეულს.

განწირულია და უენებო — ახლა რწმუნდება,
რომ გოცებამ არაფერი მას არ წარმატა,
როს ირედების მის წინაშე დგება არმადა,
ის თავის ქვითინს მოწყენილი დაუბრუნდება.

ერთი მირაჟი ფერწასული და უსახური
როგორც ყოფილის მოჩვენება—დღეს მხოლოდ შარიალი
იმას ალვიძებს სიცოცხლისთვის, როგორც მსახური
და ინფანტაში სიმაყის ინთება ლალი.

მაგრამ უარყოფს, ამ წუთიერ სულის ანთებას.
დე მეტი ნდობით მიეცემა მოთენთილ ღამეს.
ცხოვრება შორი ვით სასტიკი ხლება ჭლახდება.
იდუმალება მის ბაგეებს თუ ეტყვის რამეს?

ამპარტავანი ის ქვითინებს ხმის შენელებით.
მოქარგულ კედლის ბნელ ოქროზე ისევ დგებიან
თეთრ ეან დეიკის პორტრეტები წვრილი ხელებით.
და უკანასკნელ დაისისკენ იხედებიან.

მისი თვალების უძრავია წყალი გვიდნი.
თითქო ეს წყალი—ცარიელი, ძველი არხია.
იგი ჩაიცქირის ბნელ დარბაზებს ჰაერიანი,
და ამბობს სიტყვებს, მის გულში რომ მუდამ მარხია.

იგი სარკეში იხედება გაუბარელად.
ოქროს ყვავილით ის ოცნებობს უსიტყვოდ, ხანტად
ვით ნავსადგურში უმოძრაოა ჩუმი გალერა.
სასახლის ბაღში მაღრეკანი მტკრად დაიფანტა.

ჩემი სულია—შემოსილი ფარჩით ინფანტა.

ვალერიან გაფრინდაშვილი.

და შემდეგ მეთვრამეტე საუკუნის მუსიკაში. მეცნიერების დარგში ასანიშნავია. დიფფერენციალური რიცხვი, იდეა უწყვეტელობის და უსაზღვროების, მათემატიკური აღმოჩენანი ფერმის, ეილერის, ლაგრანჟის, გაუსის. ბუნებისმეტყველებაში: კოპერნიკის აღმოჩენა, ფიზიკაში: ფენომენალობა, სოციალურ ფორმაში: ნაკლონალური მონარქია. 1800 წლიდან იწყება ამ კულტურის დეკადანსი. შინაგანი ძლიერების მაგიერ ეკსტენსიური გაფართოება ანუ იმპერიალიზმი. ქალაქები ნთქავენ სოფლებს, სამეფოონი პროვინციებს. ორგანიზაციობის სიცოცხლეში იკეეებს მეხანიზაცია. ხელოვნება ბერდება. ფილოსოფიას ეკარგება პირველყოფილი სინოყიერე. ფაუსტური ნება უკანასკნელად ცნობს თავის თავს შოპენჰაუერში. ეს ნება გადადის დარვინიზმში. შემდეგ: სოციალიზმი, ინტერნაციონალიზმი. ბოლოს: ნიცშე უკანასკნელად ამხელს ფაუსტურ სულს („ნება ძალისადმი") და ვაგნერ უკანასკნელად აძლევს მას მუსიკალურ გამოთქმას.

ხოლო რას წარმოადგენს თავისთავად დასავლეთის კულტურა? ამას ნათელჰყოფს პარალელი: ანოლლონური და ფაუსტური.

ანოლლონური პრინციპია ანტიკური. ჰელლადა: კუნძულები ეგეის ზღვის. სხეულები როგორც ცალკეული საგნები. უსაზღვრო სივრცე აქ არ არის. საერთოდ: აქ სივრცე არის ის, რაც არ არის. აქედან: რიტხვი როგორც ზომა საგნური ყოფის. „აქ" და „ახლა": ამით იწურება სოფლიოგანება. ჰელლენებს არ უყვარდათ გაშლილი ზღვა: ეშინოდათ სიშორის. ხეივანის შორეული პერსპექტივა მათთვის უცხო იყო. ხატვაში არ იყო ჰორიზონტი. ჰქონდათ მხოლოდ მურები: შავი, ყვითელი, წითელი, თეთრი (=მიწა, სხეული, სისხლი). არ ჰქონდათ ფერები: ლურჯი და მწვანე (=ცის სიშორე და ველთა უწყვეტელობა). ხატვის მაგიერ ქანდაკება. ქანდაკებაში: თავი სხეულში უაკცენტოთ: არქონა ბუდისა და ხასიათის, თვითში არ არის გუგა: უკანასკნელი მზერის გაჭრაა სივრცეში. მათი ღმერთები უბრალო სხეულებია ადამიანების. ძეგესი კაცია. კიდევ მეტი: იგი სხეულია. ღმერთების ადგილი გეოგრაფიული ოლიმპი იყო. ცის ღმერთები არ ყოლიათ: ჰელიოს მხოლოდ მეტაფორაა (მას არ ჰქონია არც თაფისი ტაძარი, არც თავისი კულტი, არც თავისი ქანდაკება). კიდევ უფრო ნაკლებ არის სელენა მთვარის ღმერთი. ასეთივე მათი ტრაგედია: სტატუარული, სცენა, რომელსაც არ აქვს უკანა მხარე: ნამდვილი სახეობრივი ჰოლისის. ეს არის სიტუაციის დრამა და არა ხასიათის. სცენები: ერთიმეორის შემცველები ფრესკები. ოდიპოს ლაბარაკობს თავის თავზე როგორც სხეულზე. რაც უნდა მოხდეს, ის უკვე მოხდარად იგულისხმება. სოფოკლეს ტრაგედიებში ეს „მომხდარი" სცენაზე მოამზეს გამოაქვს. სცენაზე გამოდიან ფიგურები: მოხუცი, გმირი, ქალწული: როლები და არა ხასიათები. თამაშობენ მასკები და არა პირები. რომ უფრო გამძაფრებულ იქმნას სტატუარობა, დადიან კოტურნებზე. ფსიხოლოგიურობა არც ხმაშია: მეტყველებენ საყვირით. ოდაკში, ფილოკტეტში, ანტიგონაში, ელექტრაში—შინაგანს ამბავს არ აქვს მნიშვნელობა გაგძელებაში. არის რომელიმე პერსონის რეფლექსი მომხარზე და არა წინააღმდეგ. არა რაინდული მქნელი, რომლის ნებისძალა იხდება და იმსხვრევა სხვა ძალებთან შებმაში ან და თავისსავე დემონიურთან შეომებაში, არამედ უნებოვნებული. პრომეთეოსის ტრილოგია იწყება იქ, საცა გოეტე ალბად გათავებდა. ოდაკსი სოფოკლესი ათენეს მიერ შეიქნება გიერ. სანამ დრამა დაწყებოდეს. ბაში და თანატოჯა, არისტოტელის პრინციპი, უღრიან ბედნიერების ცელისა და გამოცნობის სცენებს. თვითონ პრინციპი სამიერთობის არის ფორმულა სტატუის: უშუალო სიახლოვე და დათანადროულობა: „აქ" და „ახლა". ანტიური დრამა ნატეხია პლასტიკის: ჯგუფები პათეტიურ სცენებისა რელიეფური ხასიათებით. კათარზისი ანტიური დრამის არის ატარაქსია. ხორო უარყოფაა მონოლოგის (ანუ შინაგანი ადამიანის). იგი ყოველთვის თანამყოფია: თითქო გმირს ეშინია მარტოობის: ეშინია მისი, რადგან ეშინია სიკალიერის, ბოლოს და ბოლოს სივრცის. ბედი აქ უცაბედი შემოჭრაა შემთხვევის და არა შინაგანი ქცევა სულის სიცოცხლესთან ომში. ანტიური დრამა ცხადყოფაა ანოლლონური სულის. კიდევ ერთი. აქ არის მარტო დღე და სინათლე. ღამე სოგანს სპობს, დღე სულს. ანოლლოს სული არ აქვს. არც ათენეს. აქ არის მარტო შუადღე. ჰომეროს არის რიტმი მატერიის: რხევა ფოთლის შუადღის ბზეში, საკვირველი არ არის, თუ აქ არც დრო არის. არსად საათი და გინდეენა ყოველის ასტრონომიულის. აქედან: ცხედარის დაწვა და არა მუმიად ქცევა: უარყოფა წარსულისა და მომავალის. ასეთია სული ანტიური: სტატუარული, წამიური. მან იცის, მხოლოდ სტატიკა საგნების.

სულ სხვაგვარია სული დასავლეთის: ფაუსტური. იგი დაიბადა მეათე საუკუნეში რომანულ სტილთან ერთად. აქ პირველში წარმოიშვა უსაზღვრო სივრცე. ირრაციონალი რიცხვი: დაშლა კაეშირის სხეულისა და რიცხვის შორის და გადაბმა რიცხვისა უსაზღვროებასთან. პოლიტეიზმის მაგიერ მონოტეიზმი: ერთეული უსაზღვრო. ხელში ხდება არა დაყოფა ღვთაების ღმერთებად, არამედ მისი შეკრება ერთს ღმერთში. ფაუსტური სული ცხადდება გოტიკაში. გოტიური ტაძარი მუსიკალური ავარდანაა უსაზღვროებაში. სივრცე, გოტიურ ტაძარში მოქცეული, იმართვის გაირღვიოს თაღები და შეერთოს უსაზღვროებას. მისი ორნამენტი, რომელიც აქცევს მცენარეებს ცხოველებად და ადამიანებად, აქეთკენ იმართვის: ხეები გადადიან მელოდიებში, ფასადები ფუგებში, სტატუების სხეულები მუსიკის ხვეულებში. ხატულობა ფერად ფანჯრების მატერიის ირთმევს კედლების ქვიან მასსივებს: მისი ხატები თითქო კამარას კრავენ ვრცეულობაში. ეს ხაზი ხატვაში კიდევ უფრო მახვილდება. რაფაელში ჯერ კიდევ ხაზებია დაფარგველები. ლეონარდოს ქმნილებაში ერთიმეორეში გადადის სინათლე და სიბნელე. ტიციანი ლაქებია ნათელისა და ნაჩრდილის. ვატო უდრის ბახს: მური ემორჩილება ფუგას. ფონი ყველაფერია: რემბრანტის სურათებში სრულიად ჭარბობს წინა პლანი. მიქელ-აჯელო იძლევა ძალისა და მასსის შებმას. ანტიკაში ღრუბელს არ ხატავდენ. კლასიკური რენესანსი მას იღებდა ზერელად დეკორატიულად. არის მხოლოდ ცდა ღრუბელთე სიმბოლიური ათვისების: ჯიორჯიონე ტიციანეზე. მაგრამ მხოლოდ ნიდერლანდიელებმა მოგვცეს ისინი უკანასკნელად. გრეკომ ღრუბელის სიმბოლიკა ესპანიაში გადიტანა. ნეიკოტები ბაროკის და როკოკოსი: მათში არის სევდა ნიდერლანდიელთა ხატულის. თვალუწვდენი ხეივნები: აქ არის ხელოვნება ლეონარდოს, შემდგომ ეს პერსპექტივები ამაღლდეს: ბოდლერმა, ვერლენმა, დეგამმა: ნაღვლი ვრცეულობაში და სევდა დასავლისა. ესევე ხაზი გადის პოეზიაში: ვოლფრამ ფონ ეშენბახ, სერვანტეს, ჩილლიან შექსპირ, ვოლფგანგ გოეტე. პარსეფალიდან მოდის ფაუსტი. პარსეფალ, დონ-კიხოტ, ჰამლეტ, ფაუსტ პორტრეტებია მთელი კულტურის, ისტორიის ეპოქის და არა ეპიზოდის. დიფფერენციალის გამოგონების შემდეგ (ნიუტონისა და ლაიბნიცის მიერ) ყვდებიან უკანასკნელი დიდი მხატვრები: ველასკეზ (1660), პუსსენ (1665), ჰალს (1666), რემბრანდტ (1669), ვერმეერ (1675), რეისდალ და ლორრენ (1682). ამავე დროს იბადებიან უდიდესი მუსიკოსები: სებასტიან ბახ და ჰენდელ (1685). მათთან იხდებიან: შუბერტ, კუჭნაუ, კორელლი, ტარტინი, სკარლატი (ორივე). ფაუსტის სული ბორიელდება კონტრაპუნქტულ მუსიკაში. სებასტიან ბახ არის ფაუსტის უძლეველი გამარჯვება. ფაუსტის სულია ძალზე ბეტჰოვენში, თუმცა მასში სხანს დეკადანსი. უკანასკნელად ფაუსტის სულმა ვაგნერში იშლერა: ტრისტანში კვდება უკანასკნელი ფაუსტური ხელოვნება-მუსიკა. ასეთია ფაუსტის სული: დინამიური. მასში არის დინამიკა სივრცის.

გრიგოლ რობაქიძე.

P.S. შემდეგ ნომერში იქნება განხილა.

ქრონიკა.

— **ოდო რაზიკაშვილი.** ბორის ბიბრაში ტრაგიკულად გადაიცვალა თავის სიცოცხლე ოდო რაზიკაშვილი. ქართულ მწერლობის მეცხრამეტე საუკუნეში ამდენი ახალგაზრდა ან დაკარგულია, როგორც რაზიკაშვილებისგან. ბორიალი ოდო ჩამორჩებოდა თავის ძმებს ეკატერეფენელებს და ბანანის, მაგრამ მის სიცოცხლეც სდებდა, რაღაც ამ გმირულ ეკონომიკან. ოდო რაზიკაშვილი, სწერდა ლექსებს, ეფარო სამაგალითო ლექსებს, მოიძიებენს. და ყველაზე უფრო საინტერესოა მის. ბიჭ მეკრეფილი ქართული ზღაპრები და ლექსები. თავის ფანიზე უფრო მეტი ადგილი დაეთმობა ოდო რაზიკაშვილის პიროვნებას მწერლობაში. ფიქრს კი ყოველი ქართველი მეწერდება ამ ეკონომ და სამარტალუნო მეკრეფლობით.

— **ლეგან ნაოიძე.** ტფილისში სამდგომ გადაიცვალა მწერალი ლეგან ნაოიძე, განსვენებული იმერეთი პატრიოტი ადამიანი იყო, როგორც მწერალობაში, ისე ცხოვრებაში. როგორც კრიტიკოსი ლ. ნაოიძე ეკუთვნოდა „ოფიციალურ მიმართულების მწერლობას, ის ხშირად იყო მიკერძოებული ტ ეიწრო შეხედულების, მაგრამ ყველა მისი ნაწერი გამოირჩეოდა ნიჭიერებით ტ პატრიოტიზმი. ეს იყო, რომ მისი პიროვნება მისაღები იყო ყველა მიმართულების მწერლებისთვის. და ამიტომ დასაფლავებამ ბევრ ხალხს მოუყარა თავი. განსაკუთრებით ასანიშნავია, რომ ლეგან ნაოიძე ერთნაირად მშვიდი ტ პატრიოტული იყო ეროვნების დროისაც ტ მთელი თავის სიცოცხლე ნამეტ-ნავლ მიმართულებაში გაატარა. სიკვდილის წინ რამდენიმე დღით ლ. ნაოიძე ამზადებდა მოხსენებას „ქართულ ლექს წყობაზე".

— **ხელოვანი: საერთო სახელი.** სრულიად საქართველოს ხელოვანთა კავშირის მთავარ კომიტეტში მოხსენებით მიმართა სახალხო განათლების კომისარს, რომ ტფილისში დაარსდეს ხელოვანთათვის საერთო სახელი (Общежитие). დღეს ტფილისში ბანების კომისარის გამო ბევრი ხელოვანი მოკლებულია ადგილ-ბინებს. ამრიგად, აღრიცხულ 30 პროფესიიდან ჩამოსულები. კომისარმა შეამდგომლობა აღძრა ტფილისის მუშათა და არმიელთა საბჭოს აღასრულებელ კომიტეტის წინაშე ამ საქმის მოგვარებისათვის.

— **ალექსანდრ ნაცვლიშვილი.** ბაკურიანში ალექსანდრ ნაცვლიშვილი, ერთ-ერთ ადგილობრივ ბინადარ, ბანაობისას ეფეთ ... ...